

'Dit betekent het einde van de NSB', zei van Geelkerken tegen Seyss-Inquart. Hij legde ook uit, waarom: als de bezetter met het doodschieten van gijzelaars reageerde, niet op sabotagedaden, zoals in augustus en oktober '42 het geval was geweest, of op de dood van een *Oberwachtmeister* (Haarlem, vier dagen eerder), maar louter op het feit dat een prominent NSB'er neergeschoten was, dan zou het Nederlandse volk de NSB ten volle verantwoordelijk stellen voor die executies. Vijftig! 'Dan is het', zei van Geelkerken, 'als morgenochtend die vijftig man zijn doodgeschoten, afgelopen met de NSB.'¹ Seyss-Inquart antwoordde niet maar keek alleen maar Rauter aan. Deze betoogde breedvoerig dat de bezetter met uiterste kracht moest reageren: het doodschieten van vijftig gijzelaars zou er de schrik injagen, ook met Seyffardts eigen wens kon geen rekening gehouden worden.²

Schmidt viel van Geelkerken bij, Seyss-Inquart stelde de beslissing uit.

Of nu in die onzekerheid een andere vorm van represaille voor het eerst geopperd werd dan wel of daartoe in het voorafgaand gesprek van de Duitsers onderling al besloten was, weten wij niet – in elk geval ging men over iets geheel anders spreken, namelijk het arresteren van niet minder dan vijfduizend z.g. *Plutokratensöhne* in Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht, die men via het concentratiekamp Vught naar Duitsland zou overbrengen. Het is alleszins waarschijnlijk dat het Schmidt was die dat getal 'vijfduizend' noemde – hij had immers in december Sauckel vijfduizend studenten beloofd en die belofte een week later ingetrokken.

Tegenover dat denkbeeld stelde van Geelkerken zich anders op dan tegenover het fusilleren van gijzelaars. Veel jeugdige NSB'ers stredden aan het Oostelijk front en er was herhaaldelijk in de NSB-pers betoogd dat het tijd werd, de 'rijkelui's-zoontjes' die lanterfantend in Nederland zouden rondlopen, in het kader van de arbeidsinzet aan te pakken. Met de razzia's op de *Plutokratensöhne* kon van Geelkerken zich dus verenigen. Maar hoe kreeg men op zeer korte termijn de namen en adressen van vijfduizend hunner bijeen? Van Geelkerken zag er een mogelijkheid toe: in gemeenten waar

¹ A.v., p. XXXII-18 (a.v.). ² Rauter heeft na de oorlog ontkend dat dit initiatief bij hem gelegen had. Hij gaf toen een lang apologetisch relaas ten beste (PRA-Den Haag: p.v. Rauter (6 dec. 1947), p. 181-83 (Doc I-1380, a-1)) waarin hij beweerde dat Himmler hem op de avond van 5 februari de strikte opdracht gegeven zou hebben, te bewerkstelligen '*dass von den tausend Christiansen-Geiseln mindestens 50 schwere Fälle erschossen werden müssen*'. Die voorstelling van zaken achten wij implausibel, zulks op grond van het feit dat Rauter in zijn lang telexbericht van 6 februari in het geheel niet aan een opdracht van Himmler gerefereerd heeft en zich bovendien snel bij het feit heeft neergelegd dat de gijzelaars met rust gelaten werden.